

Om ambivalens inför lärande för hållbar utveckling

Ola Leifler & Cecilia Enberg

Didacticum

Linköpings universitet

Om studien

- Syftet: Att följa upp Universitetskanslerämbetets tematiska utvärdering 2017 [1] för att förstå vad LiU behöver förbättra, framför allt beträffande strategi och ledning av utbildningar.
- 15 utbildningsprogram vid en institution, från två fakulteter har inventerats med avseende på arbetet att integrera lärande för hållbar utveckling, genom
 - granskning av **utbildningsplaner** med avseende på lärandemål
 - **enkät** till ansvariga för utbildningsprogrammen
 - **3 fokusgruppsdiskussioner** med deltagare från olika utbildningar. Totalt har 9 ansvariga deltagit.

Miljömål

Studenter vid LiU ska, senast år 2018, inom sina utbildningsprogram/kurser få en grundläggande kännedom om och förståelse för hållbar utveckling är relevant inom respektive utbildning.

Indikator	Enhet	Ansvarig för uppföljning
Utbildningsprogram/kurser där hållbar utveckling är tydligt integrerad.	Antal grundutbildningsprogram/kurser där hållbar utveckling är tydligt integrerad	Fakulteterna

Några resultat från vår studie av utbildningsprogram vid LiU

Utbildningsplanerna

- Har som mål med programmen att främst ”**göra studenten anställningsbar**” (för någon) eller ”**bidra till utvecklingen**” (oaktat vilken).
- Enskilda utbildningsprogram har en specifik prägel mot vissa typer av samhällsutmaningar och listar tydligt problem man ska kunna bidra till att lösa.
- Samtliga utbildningar på teknisk fakultet har skrivit in ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet i sina utbildningsplaner.
- Vissa utbildningar sätter också upp kompetensmål som kan öka förmågan att bidra till lösningar på hållbarhetsproblem (förmåga vs. innehåll).

Lärandemål från Wiek et al. [1]

- Förstå samhällsutmaningar kopplade till behoven för en hållbar utveckling.
- Förstå vad som orsakat ohållbara samhällssystem, speciellt i relation till teknik.
- Förstå gränssnittet mellan det egna professionsområdet, ekologiska, ekonomiska och sociala system.
- Förmåga att föra dialog med personer som har olika ämnesmässiga kompetenser vid problemlösning.
- Förmåga att byta perspektiv tidsmässigt, kulturellt och geografiskt vid problemlösning.
- Förmåga att identifiera större sociotekniska system, deras komponenter och gränser och orsakssamband.
- Förmåga att tänka reflektera över den egna yrkesrollen och det ansvar man har i sin yrkesroll i arbetet mot en hållbar utveckling.
- Förmåga att delta i och underlätta deltagande i demokratisk problemlösning.
- *Vilja att förändra samhällsstrukturer och egna beteenden i syfte att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling.*
- Utvecklad etisk bedömningsförmåga av mänskliga och professionella aktiviteter.

Om begreppet hållbar utveckling

Å ena sidan

Fyra programansvariga hänvisar till de tre delarna ”social, ekonomisk och miljömässigt” hållbar utveckling

”de korrekta alternativkostnaderna för samtliga resurser som används i dag och i framtiden beaktas”

”jag lägger även in CSR ...”

”Man kan både säga att allt jag gör handlar om hållbar utveckling,
man kan också säga att ingenting gör det”

Å andra sidan

”med hållbar utveckling pratar vi främst om miljö. Social hållbarhet nämner vi mest i förbigående”

”ekonomisk håller vi ju på med hela tiden, men ekologiskt och social .. behöver man ju lite mer realia och sånt runt omkring och det hänger ju lite på lärarna”

”Ekonomisk och ekologisk hållbarhet... mmm. Jo, men nä ...”

Om lärande för hållbar utveckling i utbildningarna

Å ena sidan

”Jag måste väl vara ärlig och säga att vi har inte tänkt på det där.”

”Som programansvarig, jag har som sagt aldrig reflekterat kring det förrän jag fick ditt mail”

”Vi har inga kopplingar vad jag kan se i utbildningsplanen **men vi följer ju självklart Högskolelagen**”

Å andra sidan...

”Omedvetet skulle jag säga [att vi jobbar med detta]. På vissa kurser är det väldigt medvetet och du har några exempel där men på de flesta [kurser] gör vi det omedvetet skulle jag säga”

”jag måste väl vara ärlig och säga att vi har inte tänkt på det där. [I] miljörätten kommer det tydligt in”

Det normerande begreppet

Å ena sidan (från utbildningsplanerna)

”En LiTH-ingenjör tar ansvar för teknikens roll i samhället med avseende på ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling”

”visa förmåga att inom det valda ekonomiområdet göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga och samhälleliga frågor såsom de mänskliga rättigheterna och etiska aspekter”

Å andra sidan

”Vi håller ju på med de här sakerna hela tiden men vi talar ju inte om för folk hur de ska tycka och tänka.”

”Det mesta handlar ändå om att analysera saker på ett icke-normativt sätt. Så det kan vara problematiskt om ett mål blir alltför normativt.”

”Ekonomi handlar ju om resurshushållning, det är vanligtvis inte normativt utan det handlar bara om hur man gör”

Drivkrafter för förändring

Å ena sidan

”Det har väl inte hänt så mycket i de här frågorna [tidigare].
Nu är ju trycket från **studenterna** på riktigt.”

”Startskottet på programmet var när vi var på konferens i Y och man märkte att **många hade kommit mycket längre** än oss så då började vi lite grann.”

”Allt fler **forskare** håller på att ägna sig åt de här frågorna, av intresse men också för att **pengarna finns där**, till och med en sån som jag”

Å andra sidan ...

"Det vore jättebra att ge pengar för samarbeten mellan utbildningar men ... även om vi får mer pengar är det svårt att rekrytera. Ingen kan ge mer kurser".

"Startar man ett nytt program kan man styra. Detaljstyrning av befintliga program kommer vi reagera starkt mot".

Å andra sidan

”Vi tycker inte om att fakultetsledningen lägger sig i och ännu mindre universitetsledningen”

”Vi har en stark tradition att inte lägga oss i varandras kurser”

”I vårt fall tycker jag det ska uttryckas väldigt vagt för man vill inte ha något åtagande om mer exakta saker som man ska göra. Det sköna med utbildningsplanen är att den inte examineras”

”Detaljstyrning av befintliga program kommer vi reagera starkt mot”

Era reaktioner?

- Känner ni igen er?
- Har något förändrats hos er om det såg ut så här förut?
- Hur förändrades det i så fall?

Tack!

www.liu.se